

Ayşe Değerli, Eşref Temel, Bekir Şahin, *Vesâik-i Bektaşîyan*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2015.*

Ertan EMİN**

Bilindiği üzere Bektaşilik, XIII. yüzyılda teşekküle başlayıp esas XVI. yüzyıl başlarında Hacı Bektaş Veli ananeleri etrafında Anadolu’da ortaya çıkan bir tarikattır.

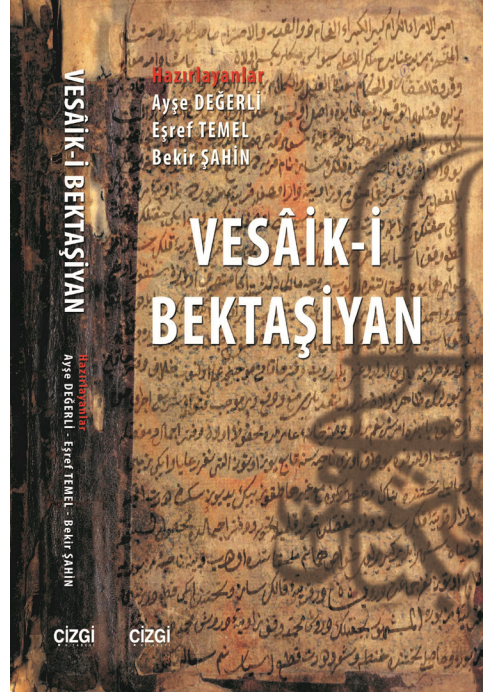
Ayşe Değerli birinci isim olmak üzere Eşref Temel ve Bekir Şahin tarafından birlikte yayına hazırlanan “*Vesâik-i Bektaşîyan*” adlı eser, Osmanlı Türkçesi yazma bir eserin latinize edilmesiyle gerçekleşmiştir.

Çizgi Kitabevi tarafından 2015 yılında basımı yapılmış olan bu eserin Önsözünde belirtildiği üzere Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü Kütüphanesi 8262 envanter numarasıyla kayıtlı yazma eser, Bektaşî tekkesine ait genelde XVIII. yüzyıla tarihlendirilen 202 beratı içermekte olup müstensihî bilinmemektedir.

Kitabın temel kaynağı

konumundaki yazma *Vesâik-i Bektaşîyan*, suyolu filigranlı kâğıda talik hatla Osmanlı Türkçesi ile yazılmıştır. Sayfaların satırları başka başkadır. Eser toplam 116 varak olup ebadı 205x135 mm’dir. Yazma eserde berat suretleri dışında şiir ve fevâid kayıtlarına da rastlandığı görülmektedir. Klasik Osmanlı Türkçesi ile yazılan *Vesâik-i Bektaşîyan*’da sanat gösterme gayretine de işaret eden Arapça-Farsça kelimeler olmakla birlikte metnin geneli rahatlıkla anlaşılabilir bir sadeliktir. Bu bağlamda okunması çok güç bir metin olmadığını ifade etmek mümkündür.

Eserin yazma orijinalinde ismi bulunmamaktadır ve kitaba ismini, Prof. Dr. Yusuf Küçükdağ yazmanın konusuna göre “*Vesâik-i Bektaşîyan*” olarak vermenin uygun olacağını tavsiye etmiş; bunun üzerine kurum, kitabı *Vesâik-i Bektaşîyan*

* Geliş Tarihi: 29.12.2020, Kabul Tarihi: 29.12.2020. DOI:

** Doktora Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, e-posta: ertan_mehonik_mkd@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8126-4432>.

olarak envantere kaydetmiştir. Önsöz ve Giriş bölümünde kısa bir tahlilden sonra yazmanın tamamı latinize edilerek kitapta yayımlanmıştır. Bu nedenle kitap bölümlere ayrılmamıştır. Kaynakça, Dizin ve Ekler bölümüyle birlikte toplamda 394 sayfa olan kitaba orijinal metnin görüntüsü eklenmemiştir. Ekler kısmında yazmanın dış kapağı, zahriye sayfası, iç kapak ve bazı sayılarından örnekler konulmuştur.

Bektaşilik ve Alevilik üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, pek çoğunda konunun politize edildiği ve yazarların ideolojileri doğrultusunda ele alındığı görülmektedir. “*Vesâik-i Bektaşiyân*” ise yoruma kaçmaksızın okuyucunun hizmetine latinize edilmiş bir metin sunması bakımından oldukça kıymetlidir.

Ayrıca Bektaşiliğin XVIII. yüzyıldaki durumu hakkında çalışma yapmak isteyenler için de önemli bir eserdir. Çünkü yazmadaki beratların büyük çoğunluğuna Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri’nde şimdilik rastlanmamaktadır.

Diğer taraftan Türkçe transkripsiyon çalışmaları dil araştırmaları açısından da kıymetlidir. Osmanlı Türkçesinin hâlâ sisli olan bazı alanlarının aydınlatılması açısından, eski harfli dil yadigârlarını ve transkripsiyon metinleri dikkate alması bakımından önem arz etmektedir.

Vesâik-i Bektaşiyân’da yer alan suret başlıkları aşağıdaki gibidir:

- 1) Vize Sancağı’nda Ahmed Baba 2) Ak-yazılı
- 3) Brusa’da Ali Mest Baba
- 4) Çorum Sancağı’nda Timur Şeyh
- 5) Medine-i Konya’da Mahmud Çıralı Sultân
- 6) Edirne Üçler Baba
- 7) Rûm-ili Diyârında Zağra Kazâsı’nda Mümin Baba
- 8) Burusa’da Ali Mest Baba
- 9) Çeke Nâhiyyesi’nde Hâcî Baba Zâviyyesi
- 10) Keligira Kazâsı’na Tâbî‘ Ahmed Dede
- 11) Eyyüb Ensârî Kurûbunda Kar-yağdı Baba
- 12) Sultân-önü Sancağı’nda Oğurlu Bey Dede
- 13) Kütahya Nâhiyyesi’ne tâbî‘ Tonî Arslan Baba
- 14) Bafra Kazâsı’na tâbî‘ Veli Baba
- 15) Boz-ok Kazâsı’nda vâkî‘ Cihangirli ve Timurcu-virani

- 16) Doğan-hisarı Kazâsı'nda vâkı' Didiği Sultân
- 17) Yenişehir Kazâsı'nda Sükkerni Baba
- 18) Gelibolu Sancağı'nda Akbaş Baba
- 19) Günyüzü'de Çerâğî Baba
- 20) Silivri Kapsu Hâricinde Gül Baba
- 21) Bugadic Kazâsı'nda Vâkı' Kul Baba
- 22) Eymirci Sultân Zâviyyesi
- 23) Larende Kirişçi Baba
- 24) Mecid-özi'nde Balım Sultân
- 25) Kasaba-ı Gümüş'de Ahi Basri
- 26) Esenbekir Karyesi'nde Sultân Safa? Dede
- 27) Brusa'da Vâkı' Ramazan Baba
- 28) Merzifon Kasabası'nda Pîrî Baba
- 29) Dimetoka Kasabası'nda Medfün Mürsel Baba
- 30) Nerdübanlı Karyesi'nde Şeyh Mansur Zâviyyesi
- 31) Brusa'da Ali Mest Baba
- 32) İnegöl'de Vâkı' Hâcı Nebî Vakfi
- 33) Eğri-göz Kazâsı'nda Arslan Baba
- 34) Haleb-i Şehbâ Baba Bayram Veli
- 35) İslambol'da Bayrakdar Baba
- 36) Hâcı Bektâş Velî Hazretlerinin Ra'iiyet
- 37) Mecid-özi'nde Dilek Ata Sultân
- 38) Kabaklı Baba Zâviyyesi'nin tesvîdir?
- 39) Manyas Kazâsı'nda Sükun Baba Zâviyyesi 'Arzi
- 40) Brusa'da Abdâl Murad Zâviyyesi'nin 'Arzi
- 41) Çorum'da Pîr Baba Zâviyyesi'nin 'Arzıdır
- 42) Seyyid Gazi'de Çoban Baba
- 43) Budak-özi Nâhiyyesi'nde Derviş Mehemed Zâviyyesi

- 44) Seyyid Gazi Kazâsı'na tâbî' Emre Sultân
- 45) Kara-hisar Teke Kazâsı'nda Aksu Nâhiyyesi'nde Ali Baba Zâviyyesi
- 46) Çorum Sancağı'nda Timur Şeyh
- 47) Brusa'da Teslim Dede
- 48) Kara-hisar-ı Şarkî Muzâfâtından Koyun Baba
- 49) Kazâ-yı Edirne
- 50) Kazâ-yı Kastamonu
- 51) Tire Kazâsı'na Tâbî' Ali Baba
- 52) Der-Kazâ-yı Bafra Zâviyye-i Veli Baba
- 53) Saruhan Sancağı'nda Hâcî Baba Sultân
- 54) Kır-şehri Sancağı'nda Şeyh Kalender Efendi Zâviyyesi
- 55) Kayacık Kazâsı'nda vâkî' Baba Sultân
- 56) Tarsus'da vâkî' Necek Dede Sultân
- 57) Çorum'da medfûn Pîrî Baba
- 58) Medîne-i Çorum'da Pîrî Baba
- 59) Çorum'da medfûn Pîrî Baba
- 60) Mısır Kahire'de Sultân Baba Kaygusuz
- 61) Arz-ı Rûm Sancağı'nda Çağrgan Baba
- 62) Seyyid Gazi Şücauddin Baba
- 63) İslambol'da Karaman-ı Kebir'de vâkî' Mustafa Dede
- 64) Gümüş Kasaba tâbî' Niyaz Baba
- 65) Seyyid Gazi Kazâsı'nda vâkî' Şücauddin Baba
- 66) Dinek Keskini Kazâsı'na tâbî' Koçu Baba
- 67) Nallı-ballı Kazâsı'nda vâkî' Sirke-çukuru
- 68) Haleb-i Şehbâ Şeyh Mehmed Burak
- 69) Hâcî Bektâş Velî Şurûtu
- 70) Malatya Sancağı'nda Şeyh İbrahim
- 71) Sivas Sancağı'nda Kara-hisar Behram

- 72) Erkulu Baba
- 73) Merzifon Kazâsı'na Tâbî' Hırka Nâm Karyede Vâkı' Ukkâşe
- 74) Medîne-i Baba-dağı Sarı Saltık
- 75) Medîne-i Konya'da Ali Gâv Sultân
- 76) Kara-hisar Sancağı'nda Merdan Baba
- 77) Kara-hisar Sancağı'nda Şehr-âbâd
- 78) Mısır Kahire'de Sinan Baba
- 79) Hayran Baba
- 80) Dinek Keskini Kazâsı'nda Yavaş Abdâl
- 81) Elmalı'da Abdâl Musa Sultân
- 82) Brusa Sancağı'nda Selim Dede
- 83) Paşa Sancağı'nda Yağmur Baba
- 84) Elmalu'da Haydar Baba
- 85) Kütahya Sancağı'nda Arslan Baba
- 86) Cisir-i Mustafa Paşa'da vâkı' Sağır Baba
- 87) Aksaray Sancağı'nda Şeyh Turasan Baba
- 88) İstanbul Yolu Üzerinde Sersem Baba
- 89) Altun-taş Nâhiyyesi'nde Resul Baba
- 90) Ahî Mustafa
- 91) Silivri'de Sadi Baba
- 92) Zekeriya Baba
- 93) Kütahya'da Zekeriya Baba
- 94) Fire? Kazâsı'nda Nefs Baba
- 95) Selanik Kazâsı'na tâbî' Bayezid
- 96) Kötekli Baba Zâviyyesi'nin 'arzı sûreti
- 97) Hızırlık Zâviyyesi'nin 'arzı suretidir
- 98) Derviş Mehmed Zâviyyesi'nin 'arzı sûreti
- 99) Balım Zâviyyesi'nin 'arzı sureti

- 100) Seyf Sultân'ın 'arzı sûreti
- 101) Eymirci Sultân
- 102) Dinek Keskini Kazâsı'na tâbî' Kara Dede
- 103) Merzifon Kazâsı'nda Hırka Nâm Karyede 'Ataş Dede
- 104) Merzifon'da Köse Dede
- 105) Ahi Evran Sultân
- 106) Larende Kazâsı'nda vâkı' merhûm Ketenci Baba
- 107) Sivas Sancağı'nda Mecid-özi Kazâsı'na tâbî' Çat nâm karye
- 108) Sivas Sancağı'nda Budak-özi Nâhiyyesi'nde Derviş
- 109) Mehemed Zâviyyesi
- 110) Gelgiras'da vâkı' Hızır Baba
- 111) Mecid-özi Kazâsı'na tâbî' Teslim Abdâl
- 112) Çorum Kazâsı'na tâbî' Şeyh Âşık
- 113) Boz-ok Sancağı'nda vâkı' Karaca-emir Sultân
- 114) Koyun Baba
- 115) Mahmiyye-i Brusa'da vâkı' Ramazan Baba
- 116) Elmalı'da Abdâl Musa Sultân
- 117) İslambol'da Karaman-ı Kebir'de Mustafa Dede
- 118) Karaca Ahmed Sultân
- 119) Eymirci Sultân
- 120) Mansur Dede
- 121) Yeni-il Kazâsı'nda Kangal
- 122) Ayntab'da Hâcı Baba
- 123) Humus Kazâsı'nda Keferdos Karyesi'nde Ömer Baba
- 124) Cüneyd Ali Baba
- 125) Niğbolu Kazâsı'nda Ali Koç Baba
- 126) Hızır Ali Baba
- 127) Çorum'da Balım Sultân

- 128) Baba Abdâl ve Dede Sultân Zâvâyâlar Şurûti
- 129) Kızıl Deli Sultân
- 130) Larende'de Mansur Dede
- 131) Kirmastı Kazâsı'nda vâkı' Kara Baba Sultân
- 132) Kar-yağdı Ali Baba
- 133) Kirmastı Kazâsı'nda vâkı' Kara Baba Sultân
- 134) Arz-ı Rûm'da Çağırğan Baba
- 135) Ağa-yı 'Âlî Kadırım
- 136) Boz-ok'da Yusuf Abdâl
- 137) Mîr Alişan
- 138) Avşar-ı Sağır'de Kara Dede
- 139) Merhûm Kesekin Dede

**Vesâik-i Bektaşîyan'ın ilk sayfasının Transkripsiyonu
(2-b)**

- 1- Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zü'l-kadr
ve'l-ihtirâm sâhibû'l-'izz ve'l-ihtişâm
- 2- el-muttahasu bi-mezîd-i 'inâyet-i melikû'l-'alâ Sivas
Beylerbeyisi olan (boş) Paşa dâme me'âliyhû
- 3- ve kıdvetû'l-kuzzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'lkelâm
Budak-özi ve (boş) ve (boş) ve (boş) kadıları
- 4- zîdehû fazlühümâ tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak
ma'lûm olâ ki kıdvetû's-sülehâ' ve'l-beyti'l-
- 5- mekîn Abdülkadir zîdehû salâhahû 'atebe-i sa'âdetime
'arz-ı hâl idüb Sivas Sancağı'nda
- 6- Budak-özi Nâhiyyesi'nde Kalın-saz nâm karyede vâkı'
Derviş Mehemed Zâviyyesi'nin
- 7- bi'l-fi'l berât-ı şerîfimle mütevellî ve zâviyyedâr olmağla
karye-i mezbûrda zâviyye-i merkûmenin

- 8- iki çiftlik yir ile dört kıt'a vakf âsiyâbı olmağla zikr olunan
iki çiftlik ve dört
- 9- kıt'a vakf âsiyâbı âhardan bir vechile dahl olunmak icâb
itmez iken karye-i Kalın-saz el-mezbûre
- 10-havâss-ı hümayûn mülhakâtından olub ber-vech-i mâlikâne
iştirâken mutasarrıf olan Sungur-oğlu
- 11- Mehmed ve Ahmed karye-i mezbûreyi zabta kanâ'at
itmeyüb zikr olunan iki çiftlik yir ile dört kıt'a
- 12- vakf âsiyâbları dahî hâss mülhakâtı olmak üzere fuzûlî
zabta ve zâviyye-i mezbûre vakfina
- 13- gadr ve harâbına bâdî olduğunu bildirüb defter-i hâkânî
mûcibince 'amel olunub hilâf-ı defter-i hâkânî
- 14- mezbûrların zâhir olan gadr ve ta'addileri men' ve def
ve ber-mûcib-i fetvâ-yı şerîf icrâ-yı hakk
- 15- olunmak bâbında emr-i şerîfim birle ve defter-hâne-i
'âmiremde mahfûz olan defter-i icmâl ve mufassala
- 16- mürâca'at olundukda Budak-özi Nâhiyyesi'ne tâbî' yüz
otuz altı nefer re'âyaya ve iki zemîn 17- ve hâsılı tahtında bennâk
ve hinta yekûn ma'a gayrihâ dokuzbin yediyüz seksen dört
akçe 18- yazar karye-i Kalın-saz defter-i mufassalda muharrer
kalemîyle tahrîr ve defter-i icmâlde mahsûl-ı ispençe-i
- 19- zimmiyân-ı şehri ile bir giydirilüb havâss-ı hümayûnum
mülhakâtından olub ve yine nâhiyye-i mezbûreye
- 20- tâbî' otuz nefer cemâ'at-ı dervişân der-karye-i Kalın-saz
ve tahtında iki kıt'a der-zemîn 21- karye-i mezbûre el-meşhûr
çiftlik-i Derviş Mehmed vakf-ı zâviyye-i Derviş Mehmed
der-karye-i
- 22- mezbûre ve hâsılı tahtında hinta ve şa'ir ve dört kıt'a âsiyâb nîm sâle yekûn

امير الامراء الكرام كبر الكبراء الفخام فوالقدسه والاصنام صاعده العز والاشتد
المختصر بمن يعنا برحمتك الاعلى سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي
وقوله الفصحى والحكام مودة الغضير والحكام بوقواق اوزي وقوله قاضيه
بريه فضلها اتوقع رفيعها بودة واصلها الفصحى معلوم اولاده قدوة الصلوة والشت
لكين عبد القادر بن زهير صلا الله عليه وسلم من فضله المودع منيوا اسمي سواي سواي
بوقواق اوزي ناحية سنة فكله من نام قريه ج ولفه وورود منيوا سواي سواي
بالفعل مرات شتر بفلمتوج قريه ورا او صفه قريه منيوا سواي سواي سواي
ايكي جفتك بريه جرت قطع وقوا سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي
فقطه وفق سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي
ضواهم سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي
محمد واسعد قريه من بوره منيوا سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي
وقوا سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي
عند وخرابته بالي اولاده عن بلوروب وفتحاته منيوا سواي سواي سواي
من بوره كذا ظاهر اولاده عن بلوروب وفتحاته منيوا سواي سواي سواي
او منيوا سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي
مر اجعت اولاده بوقواق اوزي ناحية منيوا سواي سواي سواي سواي
وحاصلها تختصر بناك وضطره يكون مع غير حاطقون بيكي بيديور مسك كورت اقبه
يلا قريه فكله سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي
فوضيه سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي
تا به اتوز منيوا سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي
قريه من بوره المشتهر بسواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي سواي
من بوره وحاصلها تختصر خنطه وشور كورت قطع اسياك من سواي سواي

Vesâik-i Bektaşîyan'ın ilk sayfası (vr. 2b)

